

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศมีการพัฒนาไปสู่การเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ประเทศในยุโรปตะวันออกหลายประเทศได้กลายเป็นประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในแอฟริกาประเทศที่เคยมีผู้ปกครองแบบเผด็จการได้ถูกฝ่ายค้านโค่นอำนาจในที่สุด ในอเมริกาได้เผด็จการทหารก็เปลี่ยนไปแม้กระทั่งในเอเชียเองหลาย ๆ ประเทศก็มีผู้ปกครองประเทศแบบเผด็จการ มีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว กำลังกลายเป็นประเทศประชาธิปไตยในที่สุด (ถวิลวดี บุรีกุล. 2543 : 1)

ความก้าวหน้าของการเป็นประชาธิปไตยมีมากขึ้น เนื่องจากความคาดหวังว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นความเข้าใจว่าประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนมีอิสระเสรี และมีสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่เป็นการสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ มากขึ้น มีความเป็นสันติสุขมากขึ้น เพราะความเข้าใจระหว่างชาติมีมากขึ้น การเป็นประชาธิปไตยที่มากขึ้น ย่อมหมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากขึ้น ดังนั้น ในการปฏิรูปการเมืองเพื่อความเป็นประชาธิปไตย ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมักถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่สำคัญ (ถวิลวดี บุรีกุล. 2543 : 1)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังมีการปฏิรูปการเมืองไปสู่การเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และมีการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหลายๆมาตรา ประชาชนมีการเรียกร้องสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในหลายๆกิจกรรม และประชาชนมีโอกาสแสดงพลังของการมีส่วนร่วมได้มากขึ้นภายใต้กรอบของกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตยของไทย (ถวิลวดี บุรีกุล. 2543 : 1)

การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งแบ่งเป็นแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ จัควารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับเสียงของประชาชนเป็นอย่างมาก (ถวิลวดี บุรีกุล. 2543 : 1)

แต่ทว่า การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่เน้นการใช้เงินและตำแหน่งในทางการเมืองเป็นเครื่องมือได้มีอิทธิพลมากขึ้น เมื่อรัฐบาลทักษิณที่มาจากกาเลือกตั้ง ชนะด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น แต่มีพฤติกรรมฉ้อฉลในทุกรูปแบบ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไม่สามารถทำหน้าที่ได้ จึงทำให้เกิดการทุจริต และประพฤตินิยมขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยไม่อาจหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ องค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบทั้งหลายได้ตกเป็นเครื่องมือของรัฐบาลทักษิณ เพราะได้เลื่อนตำแหน่ง ได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายและได้รับผลประโยชน์อื่นๆ นอกจากนี้ได้มีการแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ รัฐวิสาหกิจ ให้เป็นสมัครพรรคพวกของรัฐบาล บ้านเมืองเกิดการแตกแยกความสามัคคีระส่ำระสาย เกิดผลกระทบในทุกด้าน (บุญเลิศ ช่างใหญ่. 2549 : 18)

ในที่สุด ได้เกิดการรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมี พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ ได้ใช้กำลังทหารจาก 3 เหล่าทัพรวมทั้งตำรวจที่พร้อมด้วยอาวุธเข้ายึดอำนาจการปกครอง โค่นล้มรัฐบาล “ทักษิณ ชินวัตร” เมื่อคืนวันที่ 19 กันยายน 2549 หลังจากการรัฐประหารแล้ว คปค. ได้กำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญชั่วคราวออกมามีผลเป็นการชั่วคราวและให้รัฐบาลชุดใหม่เข้ามาดำเนินการต่อเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ซึ่งได้แต่งตั้ง พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันก็เร่งให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาด้วยการมีส่วนร่วมจากประชาชน หลังจากสร้างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรใหม่เรียบร้อยแล้ว จึงจะจัดให้มีการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้รัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยเข้ามาทำหน้าที่บริหารงานบ้านเมืองต่อไป (บุญเลิศ ช่างใหญ่. 2549 : 18)

การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีอุปสรรคต่างๆมาโดยตลอดเป็นเหตุให้การพัฒนาทางการเมืองไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในทัศนะของคนไทย สังคมบางส่วนถูกบิดเบือน จนทำให้คนไม่เห็นคุณค่าและไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อมีโอกาสสักแว่ของแสงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองอยู่เสมอ จึงเป็นเหตุให้เกิดจุดบกพร่องของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ทำให้ระบอบประชาธิปไตยไม่พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง (ธีรยุทธ บุญมี. 2539 : 3)

ถึงแม้ว่าประชาชนจำนวนหนึ่ง จะมีความเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันยังมีลักษณะจำกัดขอบเขตอยู่บ้าง แต่ด้วยความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อแนวทางประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยในสายตาของประชาชนชาวไทย จึงยังเป็นการปกครองที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ประชาธิปไตยจะเป็นระบอบการปกครองที่มีระบบการเลือกตั้งที่ยุติธรรม ผู้นำทางการเมืองมีสิทธิในการแข่งขันเพื่อการเลือกตั้ง และประชาชนมีสิทธิใน

การลงคะแนนแล้ว ประชาธิปไตยยังจะต้องเป็นระบอบที่ประชาชนมีโอกาสในการกำหนดความพึงพอใจของพวกเขา กล่าวคือต้องมีหลักประกันว่าประชาชนมีเสรีภาพที่จะรวมตัวกัน มีเสรีภาพในการแสดงออก มีแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและมีสถาบันในการริเริ่มและดำเนินการนโยบายสาธารณะที่คำนึงถึงเสียงและการแสดงออกอื่นๆของประชาชน (สตีธร ธนานิธิโชด.2548: 1)

การมาใช้สิทธิเลือกตั้งจัดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบหนึ่ง จัดเป็นการใช้ประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนที่ถูกเลือกเข้าไป การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการการเมืองและการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ ขณะเดียวกันประชาชนทุกคนไม่อาจมีส่วนร่วมโดยตรงทั้งหมด เพราะประชากรมีมากเกินไปจะดำเนินการประชาธิปไตยได้โดยตรง จึงต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาล ในขณะที่ประชาชนสามารถใช้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือและเป็นการยืนยันหลักการ “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” ดังนั้น ประชาชนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือรัฐบาล เพราะรัฐบาลเองจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศเช่นกัน (มนฤดี คณิงคิต . 2544 : 2)

ในกระบวนการเฝ้าระวังการเลือกตั้งที่ถูกต้องเหมาะสม หรือกระบวนการสนับสนุนในหลักเกณฑ์วิธีการเลือกผู้แทนที่เหมาะสมที่จะได้ตัวแทนที่ดีของประชาชนนั้น การเลือกตั้งโดยทั่วไป การบริหารจัดการจะเป็นการดำเนินการ โดยภาครัฐที่มีการตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเข้ามาดูแลเมื่อมีการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง แนวปฏิบัติที่ดำเนินการจะเป็นเพียงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสารมวลชน และเผยแพร่ผ่านสื่อบุคคลที่เป็นผู้บริหารจัดการชุมชน แนวปฏิบัติดังกล่าวนี้ มีจุดอ่อนในลักษณะที่ขาดการมีส่วนร่วมจากองค์การประชาชนในด้านการบริหารจัดการ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเฝ้าระวังหรือการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม (อมรา นิโรจน์.2548 : 2-3)

ในพื้นที่อำเภอท่าตะโกนั้น มีพื้นที่เขตการเลือกตั้งเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาลและในตำบลรวม 11 แห่งด้วยกัน มีจำนวนประชากร 121,540 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี 2548 ร้อยละ 71.29 โดยได้รับการณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งจากหน่วยงานต่างๆทั้งจากภาครัฐและเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ วิทยาลัยชนนิสสวรรค์ประชารักษ์ และสื่อมวลชนสาขาต่างๆทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และเสียงตามสาย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครสวรรค์.(สนง.กกต.)2548 : 42)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการสำรวจถึงปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เกิดขึ้นจริง

ในทางปฏิบัติ ว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแค่ไหน เพียงใด ผลการศึกษาจะช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสังคมและการเมืองเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเป็นประชาธิปไตยต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มุ่งศึกษาปัญหาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งใน 10 ด้าน คือ 1. เป็นผู้สนใจทางการเมือง 2. ไปเลือกตั้ง 3. เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง 4. เชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน 5. ร่วมประชาสัมพันธ์ 6. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง 7. บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 8. ร่วมการประชุมทางการเมือง 9. ช่วยรณรงค์หาเสียง และ 10. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2548 รวมทั้งสิ้น 53,344 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัณฑิต.2541: 38) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน นำขนาดกลุ่มตัวอย่างไปคำนวณตามสัดส่วนของจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ 11 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลท่าตะโก ตำบลท่าตะโก ตำบลคอนคา ตำบลวังมหากร ตำบลพนมรอก ตำบลวังใหญ่ ตำบลท่าบับ ตำบลหนองหลวง ตำบลพนมเศษ ตำบลสายลำโพง และตำบลหัวถนนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ช่วงที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งเลือกมาโดยวิธีเจาะจง จำนวน 7 คน

3.ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาว่าประชาชนสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งแค่ไหน เพียงใด

ช่วงที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่ปัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ว่าจะมีระดับของการจัดองค์การมากน้อยอย่างไร เพื่อมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้นำทางการเมืองหรือรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และเพื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.ประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองที่ประชาชนหรือพลเมืองของประเทศมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

3.ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนผู้ที่มีรายชื่อว่าเป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งที่ 21 จัดตั้งขึ้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งเป็นผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

4.กลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย หมายถึงกลุ่มที่มีความสนใจ กระตือรือร้นในเรื่องของการเมือง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่างๆ โดยใจสมัคร

5.แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง วิธีการต่างๆที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการต่างๆ เช่น การวางแผน ควบคุม ติดตามผลการดำเนินงานทางการเมือง ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองให้ดีขึ้น และเหมาะสมกับสภาพปัญหา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา
2. ได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย